

การพัฒนาสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*
THE DEVELOPMENT OF A LOCAL CURRICULUM SONGKHLA BAN
RAO OF SOCIAL STUDIES, RELIGION, AND CULTURE LEARNING
DEPARTMENT MUANG DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

พนัชกร พิธิยะกุล

Panatchakorn Pittiyakul

ไหมไทย ไชยพันธุ์

Maithai Chaiyapun

ขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์

Khwandaw Pinthongpan

รุ่งรังสิมา สัตยาไชย

Rungrangsimar Suttayachai

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Songkhla Rajabhat University, Thailand

E-mail: march_marcho@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 50 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 50 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 52 คน ได้มาจากการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกประชุมปฏิบัติการ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นและสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.23 และเนื้อหาเรื่องประวัติความเป็นมาของจังหวัดสงขลา มีระดับความต้องการมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.39 รองลงมา คือ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ค่าเฉลี่ย 4.38 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

* Received 7 October 2022; Revised 24 October 2022; Accepted 27 October 2022



มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 4.12 การตรวจสอบคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” 1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ 2) ประวัติความเป็นมา 3) ลักษณะทางประชากร 4) บุคคลสำคัญ 5) ลักษณะทางเศรษฐกิจ 6) ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม และ 7) การอนุรักษ์และการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.96 ค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ละข้อตั้งแต่ 0.60-1.00 เท่ากับ 0.96 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สถานศึกษาได้นำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับ ผู้เรียนที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น และได้นำความรู้คืนกลับสู่ชุมชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนาสูตรท้องถิ่น, สงขลาบ้านเรา, กลุ่มสาระการเรียนรู้, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

Abstract

The objectives of this research article were to develop local develop local formulations. Titled " Songkhla Ban Rao", a socialstudies learning group. For 6 th graders, Wichian Chom School, Muang District, Songkhla province uses a mixed research methodology 50 Associate Director of Academic Affairs Head of Social Studies Learning Group 5 2 Religion and Culture are derived from selecting specific audiences. Research tools include group discussion notes, action meetings, surveys, interviews. According to the research objectives, the results showed that the development of local curriculum on "Songkhla Ban Rao", social studies learning group. Religion and culture in Muang District, Songkhla province, in line with local problems and needs and educational institutions, is at a very high level. An average of 4.23 and the content of the history of Songkhla province has the highest level of demand. The average was 4 . 3 9 , followed by an average geographic feature of 4.38. 4.12 Quality inspection of learning units by experts revealed that the local curriculum "Songkhla Ban Rao" 1) Geographical features 2) Prasad history 3) Demographic characteristics, 4) Key figures, 5) Economic characteristics, 6) Social and cultural characteristics, and 7) Conservation and resolution of environmental problems. 6 weeks, 3 hours a week, for a total of 18 hours. An average of 4.96, each conformity index value ranging from 0.60-1.00 is equal to 0.96 according to the set criteria. The theme " Songkhla Ban Rao " is used to manage learning for learners



in accordance with the problem. It's about bringing knowledge back to the community.

Keywords: Local Curriculum Development, Songkhla Ban Rao, Learning Groups, Social Studies Religion & Culture

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความคิด มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นพลเมืองดี เพื่อนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญต่อไป ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) จึงทำให้มนุษย์ทุกช่วงวัยจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก สามารถนำทักษะที่จำเป็นในโลกยุคศตวรรษ 21 มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม เช่น ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ทักษะการใช้ชีวิต (Life Skill) ทักษะการเข้าใจบริบทชุมชนท้องถิ่นและการอยู่ร่วมกับสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข โดยนำการศึกษามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความรู้คู่คุณธรรม สามารถปรับตัวที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และนวัตกรรมเทคโนโลยี plugged จิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัย ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ ทำให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและมุ่งหวังให้เยาวชนในทุกท้องถิ่นได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน จึงมีการประกาศใช้หลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนมาหลายฉบับ และมีการปรับปรุงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จึงได้กำหนดให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หรือหลักสูตรแม่บทของชาตินำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนไทยทุกคนได้รับความรู้ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม plugged จิตสำนึกรักความเป็นไทย เข้าใจความเป็นรากเหง้าของตนเอง แสวงหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก ดังนั้นจึงกำหนดให้สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ นำองค์ความรู้ในท้องถิ่นที่ในเรื่องใกล้ตัวและนำทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนมาอนุรักษ์ สืบสาน และต่อยอด และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนต่อไป (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)



พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้ในหมวดที่ 4 มาตรา 23 ว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เน้นการนำองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาบูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน และหมวดที่ 4 มาตรา 29 ได้กำหนดให้สถานศึกษาใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยให้บุคคลในชุมชน เจ้าของมรดกภูมิปัญญา ราษฎรชาวบ้าน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ และสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน นำประสบการณ์ที่มีมาร่วมกันออกแบบและสร้างหลักสูตรท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป โดยกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในบริบทของชุมชน เพื่อนำองค์ความรู้มาอนุรักษ์ ส่งเสริม และต่อยอด เพื่อแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ที่ตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่ได้ให้ความสำคัญในการนำการศึกษาไปใช้ในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษา นอกจากจะมาจากหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทของชาติ แล้วแล้ว ยังกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของตนเองโดยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรและร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติเรื่องราวท้องถิ่นของตน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน เป็นต้น สถานศึกษาจึงสามารถเนื้อหาสาระสำคัญไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร โดยสามารถจัดให้เป็นสาระเพิ่มเติม หรือจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นกิจกรรมเสริมหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เป็นไปตามจุดเน้นของสถานศึกษากำหนด (ศกร พรหมทา และเพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา, 2559)

วิกฤติทางการศึกษาของประเทศไทยในยุคปัจจุบัน ผู้เรียนไม่สามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ได้ อันเนื่องมาจากการบริหารหลักสูตรแกนกลางนั้นรัฐเป็นผู้กำหนดเหมือนกันทั้งประเทศ มีการสอบแข่งขันเพื่อวัดระดับโดยดูจากผลสอบ O-NET เนื้อหาส่วนใหญ่ใช้มาตรฐานตัวชี้วัดในแต่ละระดับชั้นที่เหมือนกันทั่วประเทศ โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างและบริบทของผู้เรียนในแต่ละโรงเรียน จะเห็นได้ว่าในระบบสังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำกันอยู่มากระหว่างโรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนชายขอบ และการนำหลักสูตรสู่ชั้นเรียนนั้นเป็นแบบสำเร็จรูปและเป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้มาบูรณาการเชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้ (ประหยัด พิมพา, 2560) ดังนั้น จากวิกฤติดังกล่าวจึงทำให้ระบบการศึกษาเกิดความแปลกแยกไปจากวิถีชีวิตจริงผู้เรียนไม่สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาบูรณาการเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประกอบกับการพัฒนางานแผนใน



องค์กรของรัฐไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้การออกแบบและการวางระบบโครงสร้างของหลักสูตรที่เปรียบเสมือนเข็มทิศชี้หนทางนั้นไม่มีความสอดคล้องและไม่สามารถนำพากระบวนการจัดการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ เนื่องมาจากระบบการจัดการศึกษาของรัฐยังไม่สามารถตระหนักให้ผู้เรียนเข้าใจในความเป็นรากเหง้าของตนเอง ไม่ได้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นท้องถิ่นของตนเอง จนทำให้คนรุ่นใหม่ไม่ได้เรียนรู้เรื่องท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง และอาจทำให้ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลหรือปราชญ์ชาวบ้านค่อย ๆ สูญหายไป ในที่สุด ถ้ารัฐไม่เข้ามาขับเคลื่อนและจัดระบบการศึกษาให้คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเองอย่างจริงจัง หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่ท้องถิ่นสร้างขึ้นเอง หรือโดยการปรับขยายเพิ่มหรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นใหม่ที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวประวัติความเป็นมาในชุมชนของตนเอง ลักษณะทางกายภาพลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม ลักษณะทางเศรษฐกิจ อาชีพวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและแนวทางการแก้ไขร่วมกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านผู้เรียนจะเรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดให้ และมองไปที่ผลลัพธ์ในการสอบวัดความรู้เพียงอย่างเดียว สถานศึกษาจำเป็นต้องนำองค์ความรู้ในท้องถิ่นที่เป็นเรื่องใกล้ตัวมาออกแบบ โดยการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะครอบคลุมทุกมิติมาเป็นฐานคิดเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เกิดความยั่งยืน (ชนัท ธาตุทอง, 2550) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ขั้นตอนดังนี้ 1) จัดวางแผนและแต่งตั้งคณะทำงาน 2) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น 3) กำหนดจุดประสงค์โดยการปรับหลักสูตรเดิมหรือสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ 4) สร้างหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับชุมชน 5) การนำหลักสูตรไปใช้ และมีการนิเทศติดตามหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้น 6) ประเมินการใช้หลักสูตร 7) ปรับปรุงแก้ไข และ (นพเก้า ณ พัทลุง, 2550) ได้กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยทั่วไปสอดคล้องกับองค์ประกอบของหลักสูตร มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร 2) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) กำหนดเนื้อหาของหลักสูตร 4) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 5) การประเมินหลักสูตร

ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมและดำเนินการไปตามขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และจะต้องตอบโจทย์ของชุมชนเป็นสำคัญ การสร้างและออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ ดังนี้ 1) ศึกษาบริบทชุมชน 2) สำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน 3) ระดมพลังสมองจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และวางกรอบแนวทางในการจัดทำหลักสูตร 4) ร่วมกันกำหนดเนื้อหาจัดทำโครงสร้างหลักสูตร และกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผล 5) ให้ผู้เชี่ยวชาญได้มีการตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำหลักสูตรไปใช้ 6) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 7) การประเมินการใช้หลักสูตร



เหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจและเห็นถึงความสำคัญที่จะศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนและสถานศึกษาได้มีส่วนร่วม และนำมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อน และสามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ โดยใช้ศาสตร์ทางสังคมศึกษามาเป็นฐานตั้งต้นในการบูรณาการ เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นเพื่อต่อยอดและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อันจะก่อให้เกิดสมรรถนะในการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) และด้านคุณธรรม จริยธรรม (Attitude) ที่จะนำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อันจะนำไปสู่การสร้างคุณธรรม รัก ความรัก ความภาคภูมิใจ และเห็นความสำคัญในพื้นที่ท้องถิ่นของตนเองรวมทั้งการนำต้นทุนทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม มาอนุรักษ์ สืบสาน และต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับท้องถิ่นสงขลาบ้านเราสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) ได้ออกแบบการวิจัยด้วยการผสมผสานกับวิธีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการวิจัย และได้มีการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม สำหรับการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนสรุป และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในแต่ละประเด็น

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 50 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 50 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 52 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการอะไรบ้าง ในการถอดองค์ความรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่นเพื่อนำมาประกอบในการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สงขลาบ้านเรา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ และแหล่งข้อมูลสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น



และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สงขลาบ้านเรา ลงวิจัยภาคสนาม เพื่อศึกษาข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) ถอดองค์ความรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่นเพื่อนำมาประกอบในการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สงขลาบ้านเรา กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่า ต้องการอะไรบ้าง จากการสนทนากลุ่มโดยกำหนดเรียงประเด็นความสำคัญก่อนแล้วจึงกำหนดประเด็นย่อย ๆ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็น นำประเด็นจากการสนทนากลุ่มมาให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำข้อเสนอแนะมาแก้ไข และนำองค์ความรู้มาจัดระบบความสำคัญตามลำดับ แล้วจึงกำหนดโครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน สื่อ สิ่งสนับสนุน เกณฑ์การวัดและประเมินผล และนำมาเรียบเรียงเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เผยแพร่เพื่อค้นองค์ความรู้ท้องถิ่น โดยใช้คำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์เนื้อหาวัตถุประสงค์การวิจัย

จากวิธีดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กล่าวมานั้น ทำให้สามารถสกัดองค์ความรู้จากการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ฝังลึกอยู่ในตัวผู้รู้ในท้องถิ่นออกมา และนำความรู้ เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” มาจัดระบบเรียบเรียงเป็นเอกสารประกอบการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นรูปเล่มที่จะนำไปประกอบในการเรียนรู้และนำองค์ความรู้คืนสู่ท้องถิ่น และให้สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่สนใจได้นำไปใช้ในการศึกษาพัฒนา และต่อยอดเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 จำแนกเป็นรายด้าน ด้านประวัติความเป็นมา มีระดับความต้องการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 รองลงมา คือ ด้านลักษณะ



ทางภูมิศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และด้านลักษณะทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดเท่ากับ 4.12

ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการตรวจสอบคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ประกอบด้วยโครงสร้างเนื้อหาจำแนกเป็น 7 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ 2) ประวัติความเป็นมา 3) ลักษณะทางประชากร 4) บุคคลสำคัญ 5) ลักษณะทางเศรษฐกิจ 6) ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม และ 7) การอนุรักษ์และการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง ที่เป็นไปตามองค์ประกอบของการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น หลักการจุดมุ่งหมาย ผังความคิดประจำหน่วย มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ เวลาเรียน วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง สงขลาบ้านเรา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 มีค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ในภาพรวมเท่ากับ 0.96 ดังนั้นจึงเป็นตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการทาวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จากผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้บริหารงานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า โดยภาพรวมต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” ซึ่งผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในสถานศึกษาและในท้องถิ่นทุกกลุ่มต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้เป็นการทำให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้มาบูรณาการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” มีการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในด้านตัวมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จึงทำให้เนื้อหามีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น บริบทของสถานศึกษา และศักยภาพทางด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนตามช่วงวัยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื้อหาไม่ง่ายและไม่ยากจนเกินไป ผู้เรียนมีองค์ความรู้เรื่องใกล้ตัวเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กล่าวไว้ในมาตรา 5 ว่า การจัดสาระการเรียนรู้รายวิชาให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของ



ผู้เรียน และสภาพภูมิสังคม(บริบทชุมชน) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง และทำให้ผู้เรียนนำเรื่องราวที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเชื่อมโยงและบูรณาการกับชีวิตจริงได้ ดังนั้น สิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นนั้นจะต้องมาจากสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่เป็นสำคัญ (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562)

หลักสูตรท้องถิ่น “สงขลาบ้านเรา” จึงเป็นหลักสูตรที่สร้างและออกแบบขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูในพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มาจากความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นที่ทุกภาคส่วนเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญในการนำเรื่องราวในท้องถิ่น มาถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่นของตนเอง และยังได้ลงพื้นที่ภาคสนามสัมผัสกับแหล่งเรียนรู้จริงทำให้สามารถนำเรื่องราวต่าง ๆ มาบูรณาการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ การพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมทำให้ทุกส่วนเกิดความร่วมมือในการเป็นเจ้าของชุมชน ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง ที่มีความสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้เรื่องใกล้ตัวจะเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายและมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ และสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น สามารถแสดงตนเป็นเจ้าของกิจกรรมและเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในการเรียนรู้ จากการที่สถานศึกษาได้สร้างและออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับลักษณะภูมิสังคมอันเกิดจากความต้องการในการตอบสนองต่อความสามารถและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งทำให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ดังนั้นจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนรู้ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มองเห็นศักยภาพและคุณค่าในตนเอง จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาสามารถนำหลักสูตรท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา และขับเคลื่อนท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนต่อไป การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยการนำองค์ความรู้ ทักษะวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นฐานเพื่อต่อยอดความรู้โดยการรวบรวมองค์ความรู้จากเอกสาร และองค์ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล มาใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และในโครงสร้างหลักสูตรจะแบ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ได้ดังนี้ 1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ 2) ประวัติความเป็นมา 3) ลักษณะทางประชากร 4) บุคคลสำคัญในท้องถิ่น 5) ลักษณะทางเศรษฐกิจ 6) ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม และ 7) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ลงศึกษาแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชน การวัดและประเมินผล



เรียนรู้ เน้นการประเมินด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะกระบวนการ (Process) และด้านการสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญในท้องถิ่นของตนเอง (Attitude) ที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรัญญา ไชยวรรณ ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนจากการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 (ชรัญญา ไชยวรรณ, 2560) รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ออมสิน จตุพร ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตามแนวคิดการศึกษาอิงถิ่นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน จังหวัดนครสวรรค์ ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครูผู้สอน และผู้รู้ในท้องถิ่นที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการนำความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เป็นการนำเรื่องราวใกล้ตัวมาเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์และต่อยอดกับความรู้เดิมเพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม (อมสิน จตุพร, 2560) ดังนั้นจึงทำให้การวัดผลการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ทุกประการ โดยกำหนดขอบข่ายการเรียนรู้เพื่อนำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ย่อยในรายวิชาที่มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับรายวิชาหลัก ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังนี้ 1) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ และ 6) การนำเสนอวัดกรรมและทรัพยากรต่าง ๆ ในการเรียนรู้ มาสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาใช้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น การลงพื้นที่เพื่อสำรวจสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนหรือจะต้องมีการศึกษาข้อมูลวิถีชีวิตสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เน้นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาให้กับสังคมได้ รวมทั้งการสร้างความรู้เห็นในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และต่อยอดจากทุนทางสังคมทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาบูรณาการ เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนต่อไป

ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการนำข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อนำมาใช้ในการจัดการความรู้ให้สอดคล้องปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา นั้นเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากการมีส่วนร่วม



ร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รู้ในท้องถิ่น ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้มาร่วมออกแบบโครงสร้างการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาขึ้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องในองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 ทุกองค์ประกอบมีความสอดคล้องกันดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.96 ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้มีการกำหนดองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ ฆนัท ธาตุทอง ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการปรับโครงสร้าง เนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และเพิ่มรายละเอียดของมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาท้องถิ่นที่ตนอาศัย ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี และการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเรียนรู้จากชีวิตจริงและทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฆนัท ธาตุทอง, 2550) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรรัตน์ ยามาเรียง กล่าวไว้ว่า การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้เข้าอบรม ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรจำเป็นต้องศึกษาความต้องการหรือความจำเป็นของผู้เรียนว่ามีอะไรบ้าง ต้องการเรียนรู้อย่างไร หลักสูตรจะต้องเน้นที่จะการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ด้วยจัดการเรียนรู้ และจะต้องมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (อุไรรัตน์ ยามาเรียง, 2562) ภิรมย์ อิสโร ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กุ้งเสียบ พบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 3) สาระการเรียนรู้ 4) จำนวนชั่วโมงที่สอน 5) แผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีการระบุมาตรฐานช่วงชั้นอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 และดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.77-1.00 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (ภิรมย์ อิสโร, 2549)

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นขึ้น และผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการวิเคราะห์สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น 2) ขั้นการมีส่วนร่วมวางแผนกำหนดจุดมุ่งหมาย คัดเลือกเนื้อหาความรู้เพื่อนำมาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและนำมาตรวจสอบคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น 3) ขั้นการนำหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นมาออกแบบการเรียนรู้ 4) ขั้นการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น พบว่าสอดคล้องกับ ภรณ์ ศิริวิศาล



สุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัล สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อ และแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัล (NICE Model) พบว่า 1) นักเรียนมีพัฒนาการทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลของอยู่ในระดับมากที่สุด 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมากที่สุด (ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ, 2562) และผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางเพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่เกิดการมีส่วนร่วมที่มาจากปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง สามารถนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “สงขลาบ้านเรา” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นหลักสูตรที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ร่วมกันออกแบบโครงสร้างเนื้อหาสาระความรู้ได้ 7 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ 2) ประวัติความเป็นมา 3) ลักษณะทางประชากร 4) บุคคลสำคัญ 5) ลักษณะทางเศรษฐกิจ 6) ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม และ 7) การอนุรักษ์และการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้สถานศึกษาได้นำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวใกล้ตัวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรัก ห่วงแหนงถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง และยังเป็นการสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในความเป็นรากเหง้าของตนเอง การเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อนำมาอนุรักษ์ สืบสาน และต่อยอดให้เกิดความยั่งยืนกับท้องถิ่นต่อไป ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป 1) สถานศึกษาควรนำหลักสูตรท้องถิ่นมาจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม 2) จัดเป็นกิจกรรมเสริมในชั่วโมงเวลาเรียนเพิ่มเติม 3) บูรณาการกับวิชาที่เกี่ยวข้อง 4) นำแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 มากำหนดไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น และส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางดิจิทัลเพื่อนำองค์ความรู้มาเผยแพร่สู่สาธารณะต่อไป



เอกสารอ้างอิง

- ฉันท ชาติทอง. (2550). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ชรัญญา ไชยวรรณ. (2560). การหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย. วารสารบัณฑิตวิจัย, 8(1), 27-43.
- นพเก้า ณ พัทลุง. (2550). การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ประหยัด พิมพ์. (2560). การศึกษาไทยในปัจจุบัน. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 7(1) 242-249.
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก. ลงวันที่ 30 เมษายน 2562.
- ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ. (2562). “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลสำหรับนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร”. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภิรมย์ อิสโร. (2549). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กุ้งเสียโรงเรียนท่าสนุก. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศกร พรหมทา และเพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา. (2559). การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารครุศาสตร์, 44(2), 183-201.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ออมสิน จตุพร. (2560). การพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตามแนวคิดการศึกษาอิงถิ่นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีชุมชนกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน จังหวัดนครสวรรค์. วารสารศึกษาศาสตร์, 21 (4) 342-365.
- อุไรรัตน์ ยามาเรียง. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม สำหรับผู้สอนตาดีกาในจังหวัดยะลา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับสถานศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ปรฎูอินประจำมัสยิด ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิติดาอียะฮฺ) พุทธศักราช 2559. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.